

ně dominantní scénou občanského života. K tomu nutno dodat: Občanská participace cestou internetu bez praktického přenosu do skutečného života každodennosti ztrácí svůj zprostředkovanost svůj praktický význam. Naopak ti, kteří se občansky angažují v reálném světě existujících problémů ve snaze širšího občanského společenství ovlivnit či dokonce prosadit obecně dobré, své smysluplné snažení transformují i cestou provozu svých aktivit i na internetu. K nesporně silně zaznívajícímu hodnotovému poselství recenzované publikace vedle sumy prezentovaných, jinde nedostupných informací patří i časem prověřená (a u nás silně politickým stranickým formalismem spíše potlačovaná) zásada, že příznivým prostředím pro občanskou participaci obecně je aktivní, všeprostupující a prakticky působící práce na půdě občanských organizací a spolků, živý kontakt s pluralitou témat, názorů a přístupů vymykajících se účelově glajchšaltovaným modelům partajních principů. Nejen pro obě diskutovaná etnika v této souvislosti platí, že nezbytným předpokladem životadárné občanské participace je odstranění pocitu vyloučení ze společnosti a ztráta důvěry v společenské instituce. Tedy problémům, které v našem prostředí spíše sílí, než abychom zaznamenávali příznaky jejich překonávání. A. Sekot

* Jan Šerek, Zuzana Petrovičová, Michaela Porubanová-Norquist: *Mladí a nevšední*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 120 s.

Proměny modelu světa v ruské próze na přelomu XIX. a XX. století*

Ruská próza poslední třetiny XIX. a první dekády XX. století je pro brněnského slavistu Josefa Dohnala kontextem, na kterém demonstruje širší variant modelů

světa, která je možná hlavním rysem proměny evropské prózy z rigidního, od konce romantismu se neproměňujícího formátu k avantgardě. Román (a ostatní prozaické formy) od svého vzniku nese v sobě napětí mezi obecně přijímanými, co nejjobecněji definovanými podmínkami lidského bytí a výsostně subjektivní prezentací lidského vědomí s individuální interpretací světa. Přístup autora se opírá o zjištění Zdeňka Mathausera, že designát, v mimetických koncepcích považovaný za objektivní realitu tohoto světa, které se znak zmocňuje, je třeba odlišit od meta-designátu, který je sice spjat s objektivním bytím, od něho se však odlišuje právě oním subjektivním uchopením objektivní reality a teprve v této „recyklované“ podobě je předložen vnímateli.

Zvažování možností této teorie tvoří podstatnou část prvního úseku Dohnalovy knihy. Román – „komunikace o komunikaci“ absorbuje aspekty historické, filozofické, etické, sociologické, tedy každý, který autorský subjekt považuje za relevantní. Josef Dohnal nezakrývá svou gnozeologickou skepsi k takovému potenciálu lidského poznání, je však hluboce zaujat rýsuje se možnostmi románu, který by si takto naplnil nejen sen o uchopení a následné prezentaci totality lidské existence, ale dostává možnost fungovat i jako „zátěžový test“ jiných, virtuálních modelů světa (např. dystopie nebo politický thriller).

V druhém úseku se Josef Dohnal věnuje aspektům proměny životního slohu, ke kterému v Evropě dochází právě v poslední třetině XIX. století a v letech předcházejících první světovou válku. Tato proměna je provázena nejen rozvolněním dosavadního estetického kánonu, ale přímo expanzí množiny prostředků střetávání zachycujících vnitřní i vnější konflikt, reflexe tohoto střetu v lidské psychice a prognóza posunů a změn (případně extrapolace) společenského vědomí, které

vědecké disciplíny příslušných oborů budou reflektovat opožděně, pokud vůbec. Narušení homogenity kauzálního a zároveň „viktoriánského“ vnímání světa provází všude, a zejména v ruské literatuře té doby, která se stává vůdčí literární silou, nejen růst možností modelů světa, ale vznik buď úplně nových, nebo dokonalé proměny již existujících narativních schémat a typů. Těchto typů autor zmiňuje několik, aniž si klade nárok na úplnost. Ve výčtu jsou to Cesta do nitra lidské duše v literatuře počátku XX. století (Andrejev, Musil, Kafka); Technika versus člověk – Valerij Brjusov a antiutopie; Republika Jižního kříže, Vzpoua strojů; Muž a žena – dva světy, Tolstého Kreutzerova sonáta a vnitřní realita literární postavy, Valerij Brjusov: Poslední stránky z deníku ženy; Smrt dětské postavy jako dobový literární příznak v ruských povídkách přelomu XIX. a XX. století; Malý člověk pod závanem ideologie v povídkách Leonida Andrejeva a Ivana Smelkova, Literární odraz zlomu ve vědomí postavy ve středoevropském kontextu (Leonid Andrejev a Franz Kafka). Na svých příkladech, především se věnujících stylovému přínosu, konstatuje vznik nadnárodního literárního kontextu, koexistenci nejrůznějších literárních směrů, zánik prvoplánové sociální kritiky i mizení pokusů o poznávací věrnost a univerzálnost. To vše vidí jako svého druhu preludium pro další rozvoj uměleckého myšlení následujících dekád XX. století.

E. Doleželová

* Josef Dohnal: *Proměny modelu světa v ruské próze na přelomu XIX. a XX. století*. Masarykova univerzita, 2012, 176 s.

Výzkum hudebních preferencí vysokoškolské mládeže*

V současném přetechnizovaném a materializovaném světě, v němž je přírodovědná a technická vzdělání preferováno na

úkor vzdělávání humanitního, je třeba tento ediční počín otevírající nové pohledy do subtilní uměnovědné a uměnovýchovné sféry uvítat. Autoři soustředili své badatelské úsilí na hudebně sociologickou oblast; v jejím rámci si vymezili výzkumné pole, v jehož ohnisku je vysokoškolský student a jeho vztah k hudbě, jeho hudební zájmy a míra oblíbenosti různých hudebních druhů a žánrů, ale i hudební vkus a povaha hudebních aktivit. Je přirozené, že jako učitelé budoucích učitelů hudební výchovy by nemohli být se svým hudebně-výchovným působením spokojeni, kdyby neměli informace o tom, jaký postoj zaujmají jejich studenti k hudbě a které hudební oblasti preferují.

Publikace kompletuje výsledky výzkumu *Hudební preference vysokoškolských studentů*, kterým pětičlenný autorský tým katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty naší univerzity pokračuje ve výzkumných aktivitách tematicky obdobného charakteru realizovaných v minulých letech. Nepřímo tak navazuje nejen na *Hudebnost a zpěvnost mládeže ve světle výzkumů* Františka Lýska z 50. let 20. století a na jeden z nejvýznamnějších výzkumů realizovaných v 60. letech Vladimírem Karbusickým a Jaroslavem Kasanem (*Výzkum současné hudebnosti*), ale především na výzkumy novějšího data, které byly garantovány Ústavem pro výzkum kultury v 70. a 80. letech a Československým rozhlasem v 90. letech. Je nasnadě, že nejtěsnější vazby a inspiraci mohl autorský tým nalézt v reprezentativním hudebně sociologickém výzkumu, který uskutečnil Mikuláš Bek na přelomu 20. a 21. století a jehož výsledky publikoval pod názvem *Konzervatoř Evropy?: K sociologii české hudebnosti* (2003).

Kniha je členěna v 9 kapitol:

1. Projekt výzkumu
2. Výsledky výzkumu podle zvukových ukázek